

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2022

Chișinău

Cu privire la aprobarea Avizului asupra proiectului Codului electoral

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul asupra proiectului Codului electoral.

Prim-ministru

NATALIA GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Sergiu Litvinenco

Vizează:

Secretar general al Guvernului

Dumitru UDREA

Aprobată în şedinţa Guvernului
din

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr.

AVIZ

asupra proiectului Codului electoral

Guvernul a examinat proiectul Codului electoral, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă (nr. 288 din 13 iulie 2022) de către un grup de deputați în Parlament, și comunică următoarele.

Inițiativa legislativă este înaintată în conformitate cu art. 73 din Constituția Republicii Moldova și cu art. 47 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996.

Propunerea legislativă are ca obiect de reglementare stabilirea cadrului normativ referitor la organizarea și desfășurarea procesului electoral din Republica Moldova.

Proiectul, în contextul notei informative, urmărește perfecționarea procedurilor electorale, având în vedere necesitatea punerii în acord a legislației cu adresele Curții Constituționale, precum și implementarea recomandărilor formulate în opiniile Comisiei de la Veneția și în rapoartele misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor.

Necesitatea promovării și adoptării inițiativei legislative în această etapă rezidă în angajamentul de implementare a bunelor practici, a principiilor în materie electorală, conform cărora orice reformă a sistemului electoral ar fi bine să fie efectuată cu suficient timp înainte de scrutin.

Observații de ordin general

Potrivit art. 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, Parlamentul are competența exclusivă să reglementeze prin lege organică sistemul electoral. Constituantul a lăsat în seama legiuitorului ordinar libertatea de a stabili regulile de organizare și de desfășurare a procesului electoral, cu respectarea condițiilor impuse de Constituție.

În Raportul asupra calendarului și inventarului criteriilor politice de evaluare a alegerilor, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice cu ocazia celei de-a 34-a Reuniuni (Veneția, 14 octombrie 2010), este subliniat faptul că „orice reformă care vizează legislația electorală ce urmează să se aplice unor alegeri, trebuie să aibă loc suficient de devreme pentru a putea fi cu adevărat aplicabilă”.

În Avizul comun al Comisiei de la Veneția și Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO) pe marginea proiectelor de legi privind modificarea și completarea unor acte legislative (sistemul electoral pentru alegerile parlamentare), adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice în timpul celei de-a 59-a Reuniuni (Veneția, 15 iunie 2017) și de Comisia de la Veneția în timpul celei de-a 111-a sesiuni plenare (Veneția,

16-17 iunie 2017) este menționat: „O reformă electorală de succes are la bază cel puțin trei elemente: 1) legislație clară și cuprinzătoare care corespunde standardelor internaționale și respectă recomandările anterioare; 2) adoptarea legislației prin consens larg după consultări publice extinse cu toate părțile interesate relevante; 3) angajamentul politic de a aplica în totalitate legislația electorală cu bună credință.” (§10).

La conținutul propriu-zis al proiectului, din punct de vedere conceptual, subliniem următoarele aspecte.

În privința noțiunilor prevăzute la art. 1, menționăm că acestea necesită a fi definite doar în cazul în care la momentul adoptării actului se constată că un termen este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ în etapa adoptării decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și aplica actul normativ.

În acest context, subliniem că definirea noțiunilor se efectuează doar în cazul în care sensul acestora poate crea dificultăți la interpretarea și aplicarea acestora sau li se atribuie un sens specific. Or, actele normative nu au rolul de a deveni dicționare explicative a termenilor utilizați.

La art. 1, semnalăm că prin soluția legislativă de a fi stabilită noțiunea „alegeri nevalabile” se realizează un paralelism legislativ cu textele propuse pentru art. 127, 151 și 175. Aceeași observație este valabilă, în mod corespunzător, și pentru noțiunile „alegeri nule”, „alegeri parțiale” și „votarea repetată”. Totodată, se va revedea noțiunea „alegeri noi”, care, în formularea propusă, creează confuzie în text. Or, la art. 130, 154 și 178 sunt clar specificate cazurile în care au loc alegeri noi. În acest context, se va revizui și definirea alegerilor anticipate, care, la fel, face trimitere la reorganizarea administrativ-teritorială, precum și similar alegerii președintelui Republicii Moldova, respectivul exercițiu are loc inclusiv în cazul încetării înainte de termen a mandatului primarului.

Suplimentar, urmează a fi revizuită noțiunea „concurenți electorali”, în partea ce se referă la lit. a) și c), având în vedere că:

în textele acestora s-a omis includerea candidaților independenți (în acest sens a se vedea art. 65 alin. (1));

utilizarea cuvintelor „persoanele care candidează” ar genera confuzie în rândul celor care trebuie să aplice aceste dispoziții, nefiind corelate cu noțiunile „candidat”, „candidat desemnat” și „candidat independent”.

La art. 8 alin. (2), menționăm că ipoteza derogatorie care prevede desfășurarea alegerilor în unele circumscripții electorale sau secții de votare, din motive obiective, pe parcursul a două zile, fapt ce va fi stabilit prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale, necesită a fi argumentată suplimentar pentru clarificarea „motivelor obiective”, fapt semnalat de mai multe autorități implicate în procesul de avizare (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene).

Astfel, pornind de la faptul că toate aspectele ce țin de procesul electoral sunt reglementate prin lege, care, bazându-se pe criteriile de accesibilitate, claritate și previzibilitate, stabilește regulile după care se desfășoară scrutinele, apreciem că textul normei de la art. 8 alin. (2) oferă o marjă discreționară largă și nelimitată pentru Comisia Electorală Centrală în aprecierea „motivelor obiective”, care ar sta la baza organizării alegerilor pe parcursul a două zile.

Referindu-se la calitatea normei de drept, în Hotărârea nr. 26/2010, Curtea Constituțională a reținut „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...]”

Curtea europeană a drepturilor omului în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann c. Elveției*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții c. Regatului Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

Prin urmare, pentru claritatea și previzibilitatea normei, considerăm că fie în text, fie în nota de argumentare este necesar să se prevadă orientativ anumite criterii/circumstanțe prin prisma cărora ar putea fi justificată norma de la art. 8 alin. (2). De altfel, subliniem că nota informativă nu conține vreun argument de natură să specifice cazurile în care s-ar justifica aplicarea normei propuse la art. 8 alin. (2). Or, dat fiind faptul că potrivit art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ trebuie să se țină cont de nota informativă care însoțește proiectul, era necesar că în instrumentul de fundamentare să se indice temeuri suficiente care să justifice necesitatea desfășurării alegerilor pe parcursul a două zile și să determine limitele exercitării de către Comisia Electorală Centrală a acestei măsuri „cu caracter excepțional”, astfel încât să fie atins scopul limitării discreției subiecților responsabili de interpretarea și aplicarea actului legislativ.

Pe de altă parte, sugerăm ca soluția normativă prevăzută la art. 8 alin. (2) să fie analizată și prin prisma opiniei Ministerului Afacerilor Externe și Integrării

Europene, pentru a se depăși chestiunile problematice menționate de acesta cu privire la următoarele aspecte:

a) organizarea scrutinului pe parcursul a două zile în secțiile de votare din străinătate, în special, în cele înființate în afara misiunilor diplomatice și a oficiilor consulare, dincolo de eforturi financiare și organizatorice sporite, va pune în sarcina birourilor electorale respective asigurarea securității procesului de votare (inclusiv, păstrarea intactă a buletinelor de vot, a urnelor sigilate și intangibile, a ștampilelor și a listelor electorale etc.), în condițiile în care statul acreditar, în majoritatea absolută a cazurilor, pune la dispoziția părții moldovenești, exclusiv, bunul imobil/sediul secției de votare, fără safeuri, camere de luat vederi sau alt inventar, dar și care nu este securizat permanent de serviciile de pază/poliție, ceea ce este asigurat de către autoritățile naționale la scrutinele electorale din țară. Mai mult decât atât, în contextul cooperării cu autoritățile altor state pentru obținerea sediilor destinate organizării alegerilor cu titlu gratuit va fi și mai dificil de a identifica spații cu disponibilitate de două zile;

b) extenuarea/surmenajul membrilor și operatorilor birourilor electorale antrenați în activități timp de minimum 28 de ore (14x2) pe parcursul a două zile consecutive și de procesare până la 10 mii de buletine va atinge cote maxime, element deloc de neglijat pentru reușita exercițiului electoral.

La art. 20 alin. (1) partea introductivă se va reformula pornind de la denumirea articolului care operează cu termenul „constituirea Comisiei Electorale Centrale”.

La art. 20 alin. (1) lit. b), norma care prevede numirea a doi membri ai Comisiei Electorale Centrale de către Consiliul Superior al Magistraturii urmează a fi analizată prin prisma corespunderii cu prevederile constituționale ale art. 123 alin. (1) în temeiul căruia atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii se referă la asigurarea numirii, transferării, detașării, promovării în funcție și aplicării măsurilor disciplinare față de judecători.

Totodată, componența Comisiei Electorale Centrale urma a fi analizată prin prisma propunerilor cuprinse în Raportul explicativ la Codul bunelor practici în materie electorală, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002), care prevede la paragraful 75 că componența Comisiei Electorale Centrale ar trebui să cuprindă:

„75. - *un magistrat*: în cazul în care un organ judiciar este responsabil de administrarea alegerilor, independența sa trebuie să fie asigurată prin intermediul unor proceduri transparente. Magistratii desemnați nu trebuie să depindă de candidații la alegeri;

- delegații partidelor deja reprezentate în Parlament sau care au obținuta cel puțin un anumit procentaj de sufragii. Partidele politice trebuie să fie reprezentate în mod corespunzător și în Comisia Electorală Centrală; egalitatea poate fi interpretată în mod strict sau proporțional, adică ținând cont sau nu de

importanța electorală relativă a partidelor. În plus, delegații partidelor trebuie să fie competenți în materie electorală și nu trebuie să participe la campania electorală.”.

La art. 20 alin. (5), pentru a evita interpretările neuniforme, se vor delimita normele privind începerea curgerii termenului mandatului membrului Comisiei Electorale Centrale și cele ce vizează exercitarea funcției de la data depunerii jurământului. Astfel, mandatul se va calcula de la data actului de numire, pe când atribuțiile se vor exercita de la data depunerii jurământului.

Adițional, în contextul în care se intervine la componența Comisiei Electorale Centrale, considerăm că era necesar să se analizeze dacă se impunea inserarea unei norme tranzitorii care să stabilească că membrii în exercițiu ai Comisiei își vor exercita funcția până la expirarea mandatelor. În acest caz este necesar de menționat faptul că instituirea unor reguli noi referitoare la componența și procedura de selectare a membrilor Comisiei Electorale Centrale nu pot avea ca efect sau constitui temei pentru încetarea de drept a mandatului membrilor în exercițiu. Or, încetarea atribuțiilor persoanei desemnate pentru un mandat nu poate avea loc decât în ordinea și temeiurile stabilite expres de lege.

La art. 23 alin. (2) lit. h), precizăm că prin utilizarea formulării „constatare a incompetenței profesionale grave și evidente” se imprimă textului un caracter confuz din perspectiva interpretării și aplicării normei în cauză, motiv pentru care sugerăm revederea acestuia. Or, din text nu rezultă cine va stabili incompetența profesională gravă și evidentă, care ar fi criteriile în baza cărora ar putea fi efectuată o eventuală evaluare.

La art. 26 alin. (1) lit. a) se va ține cont că, potrivit art. 16 alin. (1) și (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, autoritățile administrației publice centrale de specialitate și autoritățile publice autonome emit sau aprobă, în condițiile legii, acte normative. Actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome sunt emise sau aprobate numai în temeiul și pentru executarea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului. Actele normative respective se limitează strict la cadrul stabilit de actele normative de nivel superior, pentru a căror executare se emit sau se aprobă și nu pot contraveni prevederilor actelor respective. În clauza de adoptare a actelor normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome se indică expres actul normativ superior în temeiul căruia acestea sunt emise sau aprobate. Astfel, prevederea generală de la lit. a) nu va putea constitui temei juridic pentru emiterea actelor normative departamentale.

La art. 28:

La alin. (1):

Referitor la normele preconizate la subpct. 1) lit. c) și e), deoarece potrivit art. 18 alin. (2) din Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, nu se admite punerea în seama Poliției a altor atribuții decât a celor

prevăzute de lege, iar potrivit alin. (3) al aceluiași articol nu se admite stabilirea în legi a unor atribuții suplimentare pentru Poliție fără acoperirea bugetară a cheltuielilor aferente, ar fi necesar ca în Legea bugetului de stat pentru anul în care urmează a fi organizate alegerile, la devizul de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, să fie prevăzute mijloacele financiare destinate exclusiv pentru acoperirea cheltuielilor activității Poliției, pentru implicare a efectivului său la muncă suplimentară.

La subpct. 1), lit. h) necesită a fi exclusă, deoarece responsabilitatea respectivă excede competențele subdiviziunilor aflate în subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

La subpct. 3) lit. b), este oportun de a elimina sintagma „asigurarea numărului necesar de personal”, or, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene poate suplini componența birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate și cea a operatorilor, în condițiile stabilite la art. 39 alin. (6) și (7) și în limita personalului disponibil. În cazul insuficienței de candidaturi, acestea sunt înaintate de consiliul electoral de circumscripție, la propunerea ministerului în conformitate cu art. 39 alin. (7), iar ulterior, locurile rămase se completează de către Comisia Electorală Centrală din rândul persoanelor incluse în Registrul funcționarilor electorali.

La subpct. 6) lit. a), propunem analiza suplimentară referitoare la păstrarea cuvintelor „și delegarea personalului calificat pentru constituirea unui grup de lucru în acest sens”, dat fiind faptul că prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 261/2021 cu privire la aprobarea efectivului-limită, structurii organizatorice și organigramei, a fost instituită Direcția supraveghere și control privind finanțarea partidelor și a campaniilor electorale.

La subpct. 10), lit. b) propunem a fi revizuită/exclusă, din cauza lipsei clarității și având în vedere că în nota informativă nu sunt argumentate scopul și cerințele care reclamă necesitatea normei respective. Or, potrivit competențelor, Agenția Servicii Publice înregistrează cetățenii Republicii Moldova la domiciliu și/sau la reședința temporară în exclusivitate în cazurile în care solicitantul are temei legal pentru a se înregistra atât în perioadele electorale, cât și în afara acestor perioade.

De asemenea, în legătură cu norma propusă la subpct. 10) lit. d), se impune necesitatea evaluării riscurilor Agenției Servicii Publice, sub aspect financiar și al capacităților de producere a actelor de identitate, care ar urma să fie confecționate în volum sporit și în termene restrânse.

La alin. (2), textul nu asigură caracterul transparenței, accesibilității și previzibilității normei și determină posibilitatea aplicării discreționare a normei respective de către Comisia Electorală Centrală.

La art. 31 alin. (2), semnalăm că instituirea cvorumului pentru caracterul deliberativ al ședinței este rațional în cazul în care majoritatea pentru adoptarea actelor administrative este relativă.

La art. 32:

La alin. (1) norma necesită a fi revizuită în sensul excluderii confuziei în privința majorității membrilor. Astfel, se va determina cu claritate că majoritatea absolută se calculează din totalul de 7 membri, și nu din cel de 5 membri conform art. 20 alin. (3).

La alin. (3) conchidem că nu se asigură caracterul transparenței, accesibilității și previzibilității textului acesteia, deoarece în nota informativă lipsește o explicație detaliată și clară privind necesitatea derogării, în sensul adoptării hotărârilor Comisiei Electorale Centrale în camera de deliberare fără ca participanții la procedura administrativă să fie de față.

Alin. (4), care stabilește intrarea în vigoare a hotărârilor comisiei la data adoptării, nu corelează cu normele constituționale și dispozițiile legislative în partea consacrată modului juridic general de publicare și intrare în vigoare a actelor.

Potrivit art. 76 din Constituție, legile se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul lor. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

În baza acestei dispoziții constituționale, Legea nr. 173/1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale prevede regulile generale pentru intrarea în vigoare a actelor oficiale. Astfel, în temeiul art. 1 alin. (5) din legea anterior menționată, actele oficiale intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în text. Face excepție de la acest principiu situația în care în conținutul actului normativ în care apare norma juridică se prevede intrarea în vigoare la o altă dată decât publicarea normei. În text se indică doar data intrării în vigoare, care este ulterioară datei publicării. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat în hotărârea nr. 32/1998 privind interpretarea art. 76 din Constituția Republicii Moldova „Intrarea în vigoare a legii”, că legea are putere juridică și este aplicabilă de la data publicării ei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau de la data indicată în textul legii, dar care nu poate precede data publicării acesteia. În baza principiului *nemo censetur ignorare legem* ce reprezintă o prezumție absolută a cunoașterii legii, toți cetățenii trebuie să cunoască legile. De aceea, este de principiu că normele juridice intră în vigoare de la data aducerii lor la cunoștința publică (data publicării lor în Monitorul Oficial al Republicii Moldova).

La alin. (5) atragem atenția că, deși se face trimitere la președintele ședinței, în proiect nu este prevăzută modalitatea de alegere a acestuia.

Referitor la art. 36, art. 45 alin. (5) și alin. (8)-(12), ținând cont de menținerea salariului funcționarilor electorali degrevați de la locul de muncă permanent, propunem să fie analizată posibilitatea substituirii acordării indemnizației persoanelor implicate în procesul electoral cu recompense stabilite la art. 104 alin. (5) și (8) din Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003, la art. 19 alin. (2) din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Ca urmare a efectuării calculelor respective ale impactului

financiar în comparație cu cheltuielile necesare pentru acordarea indemnizației poate fi luată o decizie în acest sens. Totuși, în cazul în care se va menține redacția actuală a prevederilor art. 36, art. 45 alin. (5) și alin. (8)-(12), este necesar a se preciza tipul salariului mediu și perioada pentru care este calculat acest salariu, precum și cota din salariu.

La art. 37 alin. (1) se va preciza că norma stabilește atribuțiile consiliului electoral de circumscripție de nivelul doi.

La art. 38 alin. (16), norma se consideră a fi insuficient conturată, întrucât nu oferă claritate în care cazuri anume pot fi deschise secții de votare sau birouri ale secțiilor de votare. Astfel, prin utilizarea în textul normei a cuvintelor „alte cazuri”, norma este susceptibilă de interpretare extensivă. Or, pentru deschiderea secțiilor de votare care se impune datorită rațiunilor de ordin tehnic pentru autoritățile responsabile de organizarea procesului electoral este necesar a fi stabilite anumite criterii determinante, în baza cărora aceste secții urmează a fi deschise (a se vedea alin. (2) și (3) ale aceluiași articol).

Cu referire la art. 39 alin. (6), se impune necesitatea de a mări numărul membrilor biroului electoral de la 13 la 15, deoarece, prin Legea nr. 154/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost modificată prevederea Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381/1997, prin mărirea numărului buletinelor de vot de la 3000 la 5000, ceea ce constituie o creștere cu 66,6 %, iar componența numerică a membrilor biroului electoral al secției de votare din străinătate a rămas neschimbată (maximum 11 persoane), fapt care a generat sporirea presiunii pe majoritatea birourilor electorale deschise în afara țării la scrutinele din februarie 2019, noiembrie 2020 și iulie 2021. În redacția actuală, norma prevede mărirea numărului doar cu 2 membri, ceea ce constituie o creștere doar cu 18 %, și, respectiv, nu este proporțională modificărilor operate în anul 2017.

La art. 51 alin. (8) se va revedea referința la alin. (7), or, acest alineat nu prevede cuantumul creditelor fără dobândă.

La art. 52 alin. (2) lit. c) se vor determina exhaustiv cazurile în care nu se vor restitui cheltuielile suportate din bugetul de stat legate de organizarea și desfășurarea alegerilor în cazul încetării înainte de termen a mandatului (până la expirarea termenului de 12 luni de la data validării), or, persoanele urmează să-și cunoască drepturile și cazurile care pot atrage răspundere.

La art. 52 se vor revizui alin. (1) și (4) deoarece se dublează.

La art. 54 alin. (7) se va revedea trimiterea la alin. (6), deoarece nu corespunde conținutului acestui alineat care se referă la utilizarea mijloacelor financiare de către concurenții electorali.

Referitor la art. 57 alin. (4) subpct. 1) lit. a), norma este neclară din perspectiva modalității de stabilire a plafonului de 30% din venitul anual pentru anul calendaristic precedent al persoanelor fizice cetățeni ai Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării, fiind necesară revederea acesteia.

La art. 79 alin. (3), semnalăm că sintagma „expunerea publică a buletinului de vot” este prea vagă pentru a întruni condițiile de claritate și predictibilitate, putând genera dificultăți în aplicare. Prin urmare, ar fi necesară detalierea acesteia.

La art. 87 alin. (2), nu este clar în virtutea căror considerațiuni, inspectoratelor de poliție din subordinea Inspectoratului General al Poliției le revine responsabilitatea privind păstrarea temporară până la nimicire a buletinelor cu voturile valabil exprimate, a buletinelor nevalabile și a buletinelor anulate, a listelor electorale, precum și a certificatelor cu drept de vot. Or, semnalăm că în nota informativă nu este justificat acest aspect.

La art. 91 alin. (1):

La lit. b), semnalăm că norma este insuficient de clară prin utilizarea textului „ale subiecților înregistrați, acreditați sau confirmați sau care urmează a fi înregistrați, acreditați sau confirmați de către organele electorale, denumiți în continuare subiecți electorali”. Or, normele unui act normativ trebuie să reglementeze în mod clar și concis pentru ca destinatarii să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte. De aceea, pentru a nu face o deducere sau interpretare, textul normei respective urmează a fi detaliat, astfel încât fiecare subiect avut în vedere să fie identificat pornind de la noțiunile care sunt prevăzute la art. 1. Formulăm prezenta observație și pentru conținutul normei de la alin. (8) al aceluiași articol, al cărui text nu asigură claritate în exprimare.

Din același considerent, este necesară revederea alin. (6), în al cărui text se utilizează cuvintele „și a altor competitori sau subiecți electorali”, care se consideră ca fiind prea generice și este imposibilă determinarea cu exactitate a semnificației terminologiei folosite.

La lit. e), referirea generică la „alte încălcări ale legislației electorale” nu întrunește condițiile necesare de claritate și previzibilitate.

La capitolul XIII, ce tine de contestații se impun următoarele observații:

La art. 91 alin. (9), cuvintele „și, respectiv, influențate rezultatele votării prin redistribuirea mandatelor candidaților aleși” urmează a fi revizuite, deoarece impun condiționarea ca contestația depusă (la momentul depunerii și primirii) să se refere doar la încălcările care influențează rezultatele votării prin redistribuire, fapt ce pare excesiv în această etapă, întrucât asta o decide organul competent la momentul examinării și aplicării deciziei.

La art. 92 alin. (2) lit. c), după cuvintele „indicarea temeiului juridic” urmează a se completa cu cuvintele „după caz”. Or, altfel, cerința e excesivă, deoarece nici măcar Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 nu impune așa ceva.

La art. 95 alin. (9) lit. a), urmează a se analiza oportunitatea excluderii acesteia sau, după caz, reformularea. Or, nu poate fi condiționată temporal depunerea contestației până la adoptarea hotărârii organului electoral de aprobare a proceselor-verbale. Dacă asta ar avea loc în 24 de ore, ar fi cazul de indicat o

soluție echilibrată. De exemplu, nu mai târziu de 3 zile de la alegeri pare a fi mai rezonabil.

La art. 102 alin. 2), propunem revizuirea pentru claritate și precizie. În special ne referim la lit. d) – care sancțiuni, de referit la articole concrete sau de indicat că ar fi vorba de cele atribuite după competență CEC-ului ca agent.

În contextul normei de la art. 102 alin. (2) lit. f) este necesară comasarea prevederii de la alin. (9) din același articol pentru a asigura plenitudinea reglementării.

Art. 103, la alin. (2) menționează că președinții organelor electorale și alte persoane cu funcții de răspundere sunt obligați să informeze „cel târziu a doua zi lucrătoare din momentul constatării”, organele procuraturii sau organele afacerilor interne despre acțiunile ce conțin elemente constitutive ale unei infracțiuni privind organizarea și desfășurarea alegerilor sau finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, care le-au devenit cunoscute.

Astfel, pentru intervenția promptă a organelor de drept, precum și neadmiterea distrugerii probelor și acumularea calitativă a materialelor probatorii, apreciem ca fiind oportună modificarea conținutului normei, prin faptul obligării președinților organelor electorale și altor persoane cu funcții de răspundere de a informa „imediat” din momentul constatării, dar nu mai târziu de a doua zi lucrătoare despre acțiunile ce conțin elemente constitutive ale unei infracțiuni privind organizarea și desfășurarea alegerilor sau finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale care le-au devenit cunoscute.

La art. 136 alin. (1), norma se va revizui în scopul de a fi corelată cu prevederile constituționale ale art. 78 alin. (2), care stabilește condițiile privind alegerea Președintelui Republicii Moldova.

Referitor la art. 193 alin. (2)-(5), ale cărui norme vizează transmiterea proiectului de lege de către Comisia Electorală Centrală pe adresa Ministerului Justiției pentru efectuarea expertizei juridice, semnalăm următoarele.

Potrivit art. 37 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, expertiza juridică a proiectelor de acte normative constă în analiza privind:

a) concordanța dintre proiectul actului normativ și prevederile Constituției, ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, ale legislației naționale și ale legislației Uniunii Europene, concordanța dintre proiectul actului normativ, precum și jurisprudența Curții Constituționale și cea a Curții Europene a Drepturilor Omului;

b) respectarea standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului;

c) reglementarea integrală a raporturilor sociale abordate în proiect;

d) încadrarea dispozițiilor proiectului în cadrul normativ în vigoare;

e) corespunderea proiectului actului normativ normelor tehnicii legislative.

În urma analizării proiectelor, Ministerul Justiției transmite inițiatorului proiectului opinia sa care poate fi fără observații sau cu observații și propuneri.

Astfel, remarcăm faptul că Ministerul Justiției nu oferă avize favorabile sau avize negative, așa după cum este prevăzut la art. 193 alin. (5).

În același timp, precizăm că în etapa definitivării proiectului, potrivit art. 39 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în cazul atestării unor divergențe conceptuale, autorul/inițiatorul proiectului actului normativ organizează o dezbatere cu participarea reprezentanților autorităților publice și ai instituțiilor interesate, ai societății civile pentru identificarea soluțiilor privind remedierea divergențelor. Dacă asemenea soluții nu sunt identificate, în versiunea finală a proiectului este reflectat punctul de vedere al autorității publice responsabile de elaborarea proiectului, iar decizia finală va fi luată de către autoritatea publică cu competență de adoptare, aprobare sau emitere a actului normativ.

Prin urmare, ar fi necesar de reflectat în ce măsură se justifică soluția legislativă propusă la art. 193 alin. (5), care conține dispoziția referitoare la refuzul înregistrării grupului de inițiativă de către Comisie, având la bază doar punctul de vedere prezentat de Ministerul Justiției, și de revizuit textul normelor propuse.

Potrivit Codului bunelor practici în materie de referendum, adoptat de către Comisia de la Veneția la 19 martie 2007, pentru a se evita invalidarea totală a scrutinului, este nevoie ca o autoritate competentă să poată rectifica, înainte de votare, erorile de redactare sau care decurg din conținutul întrebării, ca de exemplu: (1) caracterul obscur, înșelător sau sugestiv al întrebării; (2) încălcarea regulilor de validitate în sens formal sau material. În asemenea cazuri se poate declara invalidarea parțială, dacă restul textului este coerent. Se poate avea în vedere împărțirea în subdiviziuni, pentru a remedia lipsa unității de conținut (§ 4).

În partea ce ține de validitatea în sens formal a textelor supuse referendumului, Codul bunelor practici în materie de referendum prevede că problema care face obiectul referendumului trebuie să respecte:

„- unitatea de formă: aceeași întrebare nu trebuie să combine o propunere de amendament, redactată în termeni specifici, cu o propunere formulată generic sau cu o chestiune de principiu;

- unitatea de conținut: exceptând revizuirea totală a unui text (Constituție, lege), trebuie să existe un raport intrinsec între diferitele părți ale fiecărei chestiuni supuse la vot, astfel încât să se garanteze libertatea de vot a alegătorului care nu trebuie chemat să accepte sau să respingă în bloc dispoziții fără legătură între ele; revizuirea simultană a mai multe capitole dintr-un text este echivalentă cu o revizuire totală.

- unitatea ierarhică: este de dorit ca aceeași întrebare să nu se refere concomitent la norme juridice de rang diferit în ierarhia normativă.” (§ 2).

Validitatea în sens material a textelor supuse referendumului presupune ca textele supuse referendumului să respecte legislația cu forță juridică superioară (principiul ierarhiei normative). Ele trebuie să nu contravină dreptului

internațional sau principiilor fundamentale ale democrației, drepturilor omului și preeminenței dreptului (§ 3).

De asemenea, în Codul de bune practici în materie de referendum, Comisia de la Veneția a stabilit că: „Atunci când se supune la vot un text la cererea unui segment din electorat sau a unei autorități publice, alta decât Parlamentul, acesta [Parlamentul] trebuie să își poată da avizul consultativ asupra textului în cauză. În cazul inițiativelor populare, poate avea dreptul de a opune o contrapropunere față de textul propus, care să fie supusă concomitent votului popular. Trebuie să fie fixat un termen înăuntrul căruia Parlamentul să își dea avizul consultativ; dacă acest termen nu este respectat, textul va fi supus la vot fără avizul Parlamentului.” (§ 6).

Cu referire la controlul validității în sens formal și material al textelor supuse referendumului, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr. 23/2018, a statuat că:

„[...]Potrivit articolului 60 din Constituție, Parlamentul este unica autoritate legislativă a statului, iar potrivit articolului 66 lit. b) din Constituție, atribuția de a declara referendumuri îi aparține Parlamentului. Având în vedere cele menționate, precum și faptul că Parlamentul dispune de întreg arsenalul juridic necesar cu privire la verificarea condițiilor de validitate ale proiectelor de lege, până la reglementarea procedurii de inițiere a referendumurilor legislative, competența de a verifica validitatea în sens formal și material a textelor supuse referendumului îi va aparține acestuia. Parlamentul trebuie să solicite avizarea și expertizarea proiectului de lege care urmează a fi supus referendumului, în conformitate cu Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele legislative. În aceeași ordine de idei, tot Parlamentului îi revine oficializarea rezultatelor referendumului legislativ.

[...]Prin urmare, în cazul în care Parlamentul va constata că textul proiectului de lege înaintat pentru referendum de către cetățeni nu este conform cu condițiile de validitate în sens formal și material sau dacă prezintă probleme de constituționalitate, va putea refuza desfășurarea referendumului, în mod argumentat.” (§ 52 și 53).

Astfel, considerăm că soluția legislativă preconizată pentru art. 193, referitoare la autoritatea competentă să verifice validitatea textelor proiectelor de acte legislative supuse referendumului, ar urma să fie revăzută prin prisma Codului de bune practici în materie de referendum, precum și cu luare în considerare a raționamentelor Curții Constituționale expuse Hotărârea nr. 23/2018.

În subsidiar, proiectul de lege urmează a fi îmbunătățit din punctul de vedere al respectării normelor de tehnică legislativă, după cum urmează:

Textul care precede preambulul poate fi exclus, deoarece este de prisos.

La art. 13 alin. (2), pentru asigurarea previzibilității și clarității normei, propunem ca cuvintele „acte administrative interne” să fie substituite cu textul „acte administrative ale Comisiei Electorale Centrale, adoptate în conformitate

cu cadrul normativ metodologic privind crearea, administrarea, mentenanța, dezvoltarea și scoaterea din exploatare a sistemelor informaționale de stat, aprobat de către Guvern”.

La art. 16 alin. (2) lit. b), pentru utilizarea unui limbaj juridic consacrat, propunem substituirea cuvântul „menționate” cu cuvântul „prevăzute”. Observația este valabilă pentru toate celelalte situații asemănătoare în care sunt utilizate și cuvintele „indicate”, „specificat”, „descrise” sau „specificate”, pentru ca să se asigure unitatea terminologiei.

Menționăm că deși, potrivit regulilor tehnicii legislative un capitol trebuie structurat în cel puțin două articole, capitolul III este constituit dintr-un singur articol. Ca urmare, este necesară reamenajarea textelor, cu respectarea legăturilor tematice dintre norme, astfel încât capitolul să fie mai amplu.

La art. 20 alin. (6), este necesară excluderea cuvintelor „substituiți sau”, deoarece este nejustificată menținerea acestora în text.

La art. 21, urmează a fi eliminate din titlu cuvintele „în funcție”, ca fiind superflue.

La art. 29 alin. (5), cuvintele „poate angaja” propunem a fi substituite cu cuvântul „angajează”, în vederea neadmiterii echivocului în interpretare.

La art. 30 alin. (3), cuvintele „administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune” recomandăm a fi substituite cu textul „gestionarea finanțelor publice și administrarea patrimoniului public, în conformitate cu principiile bunei guvernări”.

Pentru corectitudinea redactării, art. 33 alin. (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Centrul se finanțează din mijloace prevăzute în bugetul Comisie Electorale Centrale”.

În raport cu propunerea formulată mai sus, la art. 33 alin. (5) se cuvine de precizat că în conformitate cu prevederile art. 42 și 43 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, alte mijloace bănești intrate legal în posesia autorităților/instituțiilor bugetare sunt parte componentă a bugetului public național.

La art. 35:

Pentru evitarea dublajului legislativ, se consideră necesar a fi exclusă norma de la alin. (3), deoarece exprimă esența prevederii legale stabilite în art. 25 lit. i).

Alin. (4) se va revedea în partea ce ține de utilizarea cuvântului „Ceilalți”, pentru a asigura claritatea normei.

Pentru corelare cu prevederea de la alin. (6), la alin. (7) teza întâi, cuvintele „de nivelul întâi”, utilizate în al doilea caz, urmează a fi substituite cu cuvintele „de nivelul al doilea”.

La alin. (8), cuvintele „de către toți subiecții de drept” generează confuzie în text. Prin urmare, sugerăm a face trimitere la normele concrete din proiect care prevăd subiecții avuți în vedere. Aceeași sugestie este valabilă pentru art. 38 alin. (11), 39 alin. (7) și art. 42 alin. (2).

La art. 36 urmează a se analiza menținerea acestuia în conținutul proiectului, având în vedere că prevederile acestuia se conțin și la art. 45 alin. (6) și (9), or, dublajul legislativ se consideră a fi inutil.

La art. 37 alin. (2) lit. c) și art. 48 alin. (5), pentru corectitudinea redactării, cuvintele „este ordonatorul resurselor” urmează a fi substituite cu cuvintele „gestionează mijloacele”, deoarece Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 nu operează cu noțiunea „ordonator de resurse”.

La art. 38 alin. (8), semnalăm că în temeiul art. 1 și al art. 40 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, primăria reprezintă o structură funcțională care asistă primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale, astfel că aceasta nu poate fi considerată ca subiect de drept public distinct. Or, în baza prevederilor art. 1 și art. 5 din legea în speță, subiecții (autorități ale administrației publice) prin care se realizează autonomia locală sunt primarul și consiliul local/raional al unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea. Astfel, la art. 38 alin. (8) se va supune revizuirii termenul „Primăriile”. Aceeași observație o reiterăm și pentru art. 227 alin. (3).

La art. 40 alin. (2), pentru conferirea normei unui caracter de precizie, propunem a fi substituite cuvintele „acestor secții de votare” cu textul „secțiilor prevăzute la alin. (1)”.

La art. 42 alin. (1) lit. a), 55 alin. (5), norma are un conținut ambiguu prin utilizarea cuvintelor „subiect implicat în procesul electoral”, fapt ce va determina nefuncționalitatea acesteia.

La art. 42 considerăm necesar a fi exclus alin. (2), în contextul normei prevăzute la art. 43 alin. (2) și (3).

La art. 43 alin. (3), prin uzitarea cuvintelor „îi poate aplica sancțiunile”, norma atrage unele dubii în interpretare, neprezentând astfel, caracterul imperativ impus de normele de tehnică legislativă și determină posibilitatea aplicării discreționare a normei respective.

Referitor la art. 45, considerăm necesar a fi exclusă norma de la alin. (14), deoarece sursele de venit neimpozabile sunt reglementate de Codul fiscal nr. 1163/1997. În acest context, este de semnalat că, potrivit regulilor de tehnică legislativă, în procesul de creație legislativă nu este admisă reglementarea juridică a aspectelor ce vizează același obiect sau aceleași relații sociale în mai multe acte normative, dublajul legislativ fiind inutil. Aceeași obiecție este valabilă și pentru norma preconizată la alin. (15).

La art. 46, norma necesită a fi corelată cu prevederea de la art. 35 alin. (1), potrivit căreia Comisia Electorală Centrală constituie consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea, care activează permanent.

La art. 47:

Propunem de a fi completat alin. (1) cu cuvintele „în limita alocațiilor aprobate prin Legea bugetară anuală pentru Comisia Electorală Centrală”. În consecință, norma în redacția actuală de la alin. (2) necesită a fi eliminată.

În circumstanța însușirii propunerii de mai sus, alin. (2) urmează a avea următorul cuprins:

„(2) Ținerea evidenței contabile a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor și referendumurilor și raportarea financiară asupra gestionării mijloacelor alocate se efectuează în conformitate cu Legea contabilității nr. 113/2007 și Normele aprobate de Ministerul Finanțelor.”.

Alin. (3) teza întâi, pentru un spor de precizie a normei, după cuvântul „referendumurilor” sugerăm a fi introduse cuvintele „în baza cheltuielilor executate la scrutinele electorale anterioare”.

Alin. (3) teza a doua, pentru o exprimare corectă, cuvintele „Devizul estimativ de cheltuieli” necesită a fi substituite cu cuvintele „Devizul de cheltuieli”. Observația este valabilă și pentru alin. (7) al aceluiași articol.

În textul normei de la alin. (6), cuvintele „în prealabil de către Guvern și” propunem a fi substituite cu cuvântul „de”. Tot aici, sugerăm excluderea textului „, , iar în cazul când nu sunt suficiente sau nu sunt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri sau referendum mijloacele financiare se alocă din fondul de rezervă al Guvernului”. Nu este indicat a fi prevăzute expres în actul legislativ cu caracter special sursele de finanțare a cheltuielilor respective, or, în acest caz, finanțarea va fi efectuată în condițiile prevăzute de art. 36 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

La art. 48, în vederea neadmiterii dublajului legislativ, se consideră necesar a fi exclusă norma de la alin. (3), deoarece aceasta se regăsește în textul normei de la art. 30 alin. (3).

La art. 49 alin. (2), după cuvântul „raport” este necesar a fi introdus cuvântul „consolidat”.

La art. 51:

La alin. (6) teza a doua, cuvintele „celui mai mare rezultat al voturilor valabil exprimate” considerăm necesar a fi substituite cu cuvintele „rezultatului obținut cu numărul de voturi valabil exprimate”.

În conținutul normei de la alin. (8), textul „alin. (7)” se va substitui cu textul „alin. (6)”.

Având în vedere că art. 1 stabilește la noțiunea „concurenți electorali” lit. b) că, în cazul alegerilor prezidențiale, calitatea de concurent electoral o deține atât candidatul, cât și partidul sau blocul electoral care l-a desemnat, este necesar a se preciza subiectul care este în drept să beneficieze de credit (candidatul desemnat sau partidul politic/blocul electoral care a desemnat candidatul respectiv). În cazul în care creditul urmează a fi contractat de către candidatul desemnat, la alin. (8) ar fi necesar de introdus după cuvintele „blocurile electorale” textul „candidații pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, desemnați de partidele politice și blocurile electorale”.

La art. 53, considerăm necesar a fi reformulată norma preconizată la alin. (1), în vederea corelării acesteia cu norma de la art. 17 alin. (3) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, potrivit căreia

stabilirea prin alte acte normative decât legea/decizia bugetară anuală a unor sume sau cote procentuale din buget sau din produsul intern brut destinate anumitor domenii, sectoare sau programe nu se admite.

La art. 54:

La alin. (5) lit. f), pentru o informare completă asupra actului normativ invocat, este necesar ca după textul „Legii nr. 246/2017” de introdus cuvintele „cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală”, iar cuvintele „de la bugetul public”, utilizate în ambele cazuri, se vor substitui cu cuvintele „de la bugetul public național”.

La alin. (6), pentru asigurarea unui caracter imperative normei, partea introductivă urmează a avea următorul cuprins:

„(6) Se interzice concurenților electorali, participanților la referendum și grupurilor de inițiativă:”.

Aceeași sugestie o reiterăm și pentru art. 70 alin. (6).

La alin. (9), sugerăm substituirea textului „5 zile” cu textul „7 zile”, având în vedere că la art. 90 alin. (5) norma prevede în sarcina furnizorului de servicii media de a depune declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor în termen de 7 zile de la începerea perioadei electorale. Tot aici, pentru a fi asigurată respectarea uniformității terminologiei utilizate pe tot parcursul textului, cuvintele „prestatorii de servicii media” urmează a fi substituite cu cuvintele „furnizorii de servicii media”.

La art. 56, după alin. (2) sugerăm a fi introdus un alineat nou marcat ca alin. (3) cu următorul cuprins:

„(3) În scopul deschiderii contului cu mențiunea „Fond electoral/„Destinat grupului de inițiativă”, concurentul electoral, participantul la referendum sau grupul de inițiativă urmează a fi luat la evidență fiscală în modul stabilit în art. 162 alin. (1) lit. a) din Codul fiscal nr. 1163/1997.”.

În măsura în care propunerea de mai sus va fi însoțită de autorii proiectului, alineatele actuale ale art. 56 se vor renumera, în mod corespunzător.

La art. 57 alin. (4), cuvintele „lipsa datoriilor la bugetele de stat” se vor substitui cu cuvintele „lipsa restanțelor față de buget”.

La art. 59:

Alin. (3), în al cărui text se prevede că supravegherea și controlul privind finanțarea activității grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale sunt exercitate din oficiu sau la fața locului, învederăm faptul că potrivit art. 395 alin. (2¹) din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008, procesul contravențional începe de drept din momentul sesizării sau al autosesizării agentului constatatator privind săvârșirea contravenției. Se impune revederea normei în discuție.

La alin. (5), norma în forma prezentată nu este suficient de clară, dat fiind faptul că metodele și operațiunile enunțate în text cu ajutorul cărora se va organiza controlul privind finanțarea activității grupurilor de inițiativă și a

campaniilor electorale nu sunt detaliate. Astfel, în măsura în care prin prezentul proiect nu se vor stabili norme care să specifice semnificația metodelor și operațiunilor, considerăm necesar să se completeze cu următorul enunț: „Metodele și operațiunile concrete utilizate în procesul organizării și exercitării controlului sunt determinate, în baza prezentului cod, în regulamentele aprobate de Comisia Electorală Centrală.”. Suplimentar, pentru claritatea normei, este necesar a fi revizuite cuvintele „care poate fi prelungit la necesitate”, în sensul de a fi indicate cazurile în care termenul de 6 luni indicat în text poate fi prelungit.

La art. 60 alin. (3):

La lit. a), pentru corectitudinea exprimării, cuvântul „patronimic” urmează a fi substituit cu cuvintele „prenumele tatălui”. Observația este valabilă și pentru art. 73 alin. (3).

Lit. „d)” se repetă, motiv pentru care este necesară revederea/renumerotarea elementelor structurale.

Lit. c) urmează a fi completată cu cuvintele „al persoanei fizice”. În acest sens, a se revedea și redacția actuală a art. 61 alin. (2) lit. e).

La art. 68 alin. (1) lit. e), teza întâi se va completa cu cuvintele „în conformitate cu Legea privind declararea averii și a intereselor personale”.

La art. 74:

Este necesar a fi corelată norma propusă la alin. (2), care statuează că „buletinele de vot se tipăresc ... cel mai târziu cu 3 zile înainte de ziua alegerilor”, cu dispoziția formulată pentru alin. (7), care obligă Comisia Electorală Centrală de a expedia buletinele de vot birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite în afara Republicii Moldova „cu cel puțin 5 zile înainte de ziua alegerilor”.

În conținutul normei de la alin. (6) se va exclude termenul „naționale”, ca fiind inutil.

La art. 78:

Referitor la norma preconizată pentru alin. (3) lit. c), semnalăm lipsa de claritate, întrucât aceasta nu distinge cu privire la înscrierea în listele suplimentare a persoanelor care nu au înregistrare la domiciliu și nici anterior nu au avut-o. Prin urmare, se impune revederea și reformularea soluției normative.

La alin. (3) lit. e), cuvântul „și” necesită a fi substituit cu cuvântul „care”.

La alin. (4), pentru corectitudinea exprimării, cuvântul „buletinul” se va substitui cu cuvântul „actul”.

La art. 89 alin. (5), cuvântul „calendaristice” propunem a fi exclus, deoarece aceasta este regula generală de calculare a termenelor, observație valabilă pentru toate situațiile asemănătoare din proiect.

La art. 90, pentru păstrarea unității terminologice, la alin. (14) sugerăm substituirea cuvintelor „Instituțiile de presă” cu cuvintele „Instituțiile mass-media”.

La art. 93 alin. (2), partea dispozitivă, cuvintele „în special când” urmează a fi substituite cu cuvintele „în cazul în care”, ca fiind mai adecvate în context.

La art. 94 alin. (1), teza a doua necesită a fi supusă revizuirii, având în vedere că norma de trimitere invocată în text se consideră a fi greșită.

La art. 99 alin. (3), pentru corelare cu alin. (1) și (2), cuvintele „În toate aceste cazuri” urmează a fi substituite sub forma unei norme de trimitere la normele care prevăd cazurile avute în vedere. Aceeași observație este valabilă și pentru art. 140 alin. (4).

La art. 114 alin. (2), teza a doua, din considerente de redactare, cuvintele „trebuie să fie partecipe” urmează a fi substituite cu cuvântul „participă”.

La art. 123 alin. (3), norma ar trebui corelată cu cea prevăzută la art. 122 alin. (2) lit. c).

La art. 156 alin. (2), norma nu corelează cu prevederile art. 11 și 56 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, motiv pentru care necesită a fi revizuită.

La art. 183, norma preconizată pentru alin. (3), în redacția actuală, este neclară, deoarece din conținutul acesteia nu se înțelege la adresa cărei autorități responsabile se prezintă propunerea privind desfășurarea referendumului și listele de subscripție invocate în text.

La art. 187 alin. (2), pentru menținerea unității terminologice, sugerăm substituirea textului „să efectueze, în termen de 10 zile, controlul constituționalității problemei/proiectului de lege ce urmează a fi supus referendumului” cu textul „să se pronunțe, în termen de 10 zile, asupra inițiativei de revizuire a Constituției”. Aceeași observație este valabilă pentru alin. (3) din același articol.

Art. 188 alin. (3) urmează a fi suprimat, deoarece la alin. (2) al articolului în discuție norma face referință la termenul în care se va desfășura referendumul privind demiterea președintelui Republicii Moldova.

La art. 189 alin. (1), lit. a) urmează a fi revizuită în vederea aducerii în concordanță cu prevederile constituționale în partea ce ține de termenul de declarare a referendumului pentru demiterea președintelui Republicii Moldova.

Art. 190, considerăm necesar a fi exclus, deoarece norma acestuia se conține în textul art. 189, dublajul legislativ fiind inutil.

La art. 218, semnalăm că norma de la alin. (2) este în contradicție cu art. 17 alin. (1) din Legea nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, potrivit căruia formarea, desființarea și schimbarea statutului unității administrativ-teritoriale se efectuează de către Parlament după consultarea cetățenilor. În raport cu observația de mai sus, propunem revederea/excluderea alin. (2) în redacția preconizată.

Art. 245 urmează a fi revizuit, în sensul completării cu un alineat nou, respectiv (2), ale cărui prevederi ar dispune obligația autorităților responsabile de a executa actul normativ, de a întreprinde măsurile necesare pentru punerea în aplicare a noilor prevederi.

Art. 246, în redacția propusă, se va exclude, deoarece în textul acestuia nu sunt norme cu caracter tranzitoriu.

Menționăm totodată că în urma examinării proiectului se constată următoarele acțiuni/măsuri cu implicații financiare de la bugetul de stat pe termen mediu:

1. Desfășurarea alegerilor pe parcursul a 2 zile în unele circumscripții electorale sau secții de votare (art. 8 alin. (2)). Din estimările efectuate, pentru remunerarea muncii personalului din cadrul consiliilor electorale de circumscripții și al birourilor secțiilor de votare peste hotarele țării pentru desfășurarea alegerilor parlamentare în două zile vor fi necesare suplimentar circa 6,7 mil. lei, dar pentru desfășurarea alegerilor prezidențiale – circa 13,8 mil. lei.

2. Remunerarea muncii a încă 4 membri permanenți ai Comisiei Electorale Centrale care vor deține funcții de demnitate publică (art. 19 alin. (3), art. 22 și art. 24), actualmente din 9 membri 3 sunt permanenți, se propune de stabilit 7 membri toți cu statut permanent.

3. Achitarea indemnizației în mărime de 35 la sută din salariul mediu în perioada electorală pentru angajații permanenți ai Centrului de instruire continuă în domeniul electoral (art. 33 alin. (7)), din estimările efectuate în acest scop vor fi necesare circa 0,1 mil. lei.

4. Cheltuieli de personal precum și alte cheltuieli conexe pentru activitatea a cel puțin 32 de consilii electorale de circumscripții de nivelul al doilea permanente, în special activitatea președinților consiliilor electorale (art. 34 și art. 35 alin. (3)).

5. Cheltuieli suplimentare pentru achitarea indemnizației activității funcționarilor electorali din cadrul birourilor secțiilor de votare peste hotare țării, în contextul majorării cu 2 membri, de la 11 la 13 membri (art. 39 alin. (6)).

6. Majorarea indemnizației funcționarilor electorali cu 5-10% în cazul organizării concomitente a două scrutine electorale (art. 45 alin. (12)).

7. Ajustarea/dezvoltarea subsistemelor SSI „Controlul Financiar”, SIA „Observatori”, SIA „Verificare liste de subscripții” în Sistemul informațional automatizat „Alegeri” (art. 58 alin. (5), art. 67 alin. (2) și art. 88 alin. (10)).

8. Majorarea cu 5% a indemnizației funcționarilor electorali în cazul în care la alegerile locale se formează o singură secție de votare, consiliul electoral de circumscripție îndeplinește și atribuțiile birourilor secțiilor de votare (art. 158).

Este de menționat că nota informativă aferentă nu conține o informație temeinică și detaliată în privința noilor reglementări propuse, precum și nu conține argumentarea noilor prevederi din punct de vedere economico-financiar. Or, în lipsa informațiilor privind cheltuielile financiare necesare implementării proiectului și a sursei reale de acoperire financiară pentru implementarea prevederilor acestuia, precum și având în vedere implicațiile pe care le va genera adoptarea proiectului de lege asupra bugetului de stat, devin incidente prevederile art. 131 alin. (6) din Constituție, potrivit cărora nicio cheltuială

bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. Dat fiind faptul că, potrivit art. 244, intrarea în vigoare a prevederilor proiectului este preconizată pentru data de 21 noiembrie 2022 este necesar a fi învederată norma de la art. 17 alin. (2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, care prevede că pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget.

Totodată, dat fiind faptul că planificarea și alocarea resurselor publice se efectuează în strânsă legătură cu obiectivele politicii bugetar-fiscale pe termen mediu, Comisia Electorală Centrală urmează să prezinte propunerile de politici la documentul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru următorii ani.

Ca urmare a celor menționate *supra*, Guvernul comunică susținerea proiectului, sub rezerva operării ajustărilor necesare la observațiile și propunerile formulate.